

Ekinlikler - Galata Hikayeleri Osmanlı Bankası Müzesi'nde...

Galata ve Beyoğlu Haritaları Üzerinden Bazı Değerlendirmeler Nur Akın

Galata

Bizans döneminde Galata, Konstantinopolis'in karşısında önemini koruyan bir bölgedir. 5. yüzyılda II. Theodosius, Galata'yı İstanbul'un 14 *regio*'sundan 13.cüsü olarak kentin sınırları içine katmıştır. Semavi Eyice, bu dönemde Galata'da kilise, hamamlar, forum, tiyatro ve 431 adet evin varlığından söz eder. 1896-1952 tarihlerinde yaşamış bir araştırmacı olan A.M.Schneider'in de belirttiği gibi, Galata'nın en parlak çağı Romalıların oraya yerleşmesiyle başlar. Cenevizlilerin Galata'ya geçmeleri için genellikle verilen tarih ise, 12. yüzyıl sonlarıdır. Özellikle 13. yüzyılda İstanbul'un Latinlerden geri alınmasından sonra, Cenovalılar, Bizans'tan çok özel haklar elde ederler. Ayrıca İmparatorluğun zayıflığından yararlanarak, bölgeyi adım adım surlarla çevirirler.

Galata Kolonisi, Cenova Cumhuriyeti'nce tayin edilen ve "podesta" adıyla anılan bir vali tarafından yönetilmektedir. Gümrük hasılatı, *podesta* aracılığıyla Cenova Cumhuriyeti adına tahsil olunur. Bu kişi aynı zamanda, Bizans İmparatorluğu'nun daimi Cenova elçisi durumundadır ve bu ünvanıyla da Bizans'ın saray törenlerine katılır. Bizans zayıfladıkça, Cenova kolonisi kuvvetlenir ve ticaret gelirlerinden elde ettikleri kazanç koloniyi günden güne zenginleştirir. Bir yandan da imtiyaz bölgelerinin sınırları giderek genişler. Böylece sınırları ve surları Azapkapı, Şişhane, Kule, Tophane bölgelerine kadar uzanır.

1530'lara ait bir Galata gravüründe Galata'daki surları, surların nereye kadar gittiğini ve bölgenin o dönemdeki özelliklerini görmek mümkündür. Surların ve kulelerin zaman içindeki ilaveleri, genişletilmeleri ve onarımları, duvarlara konan mermer levhalardaki yazıtlarla belirtilmektedir. Bunları ayrıca, Cenova ile Cenova'yı yöneten "doj"un ve Galata'daki temsilcisi *podesta*'nın armaları da süsler. Galata'nın surları Cenova'nın belli başlı ailelerinin asalet armalarını da içermektedir.

İstanbul'un 1453'te Osmanlılar tarafından son kuşatması ve fethi sırasında, Galata tamamen bağımsız bir devlet tutumu izler ve tarafsız kalmaya çalışır. Kentin düşmesinin hemen ardından, 1 Haziran 1453'te Galata hükümeti, Fatih Sultan Mehmed'le bir anlaşma imzalar ve Osmanlı yönetimi Galata'da Bizans yönetiminden beri süregelen imtiyazları kabul eder. Ancak bölgenin sahibi Osmanlı'lardır.

Buondelmonti'nin Haliç'in iki yakasını gösteren gravüründe, bölgeyi çevreleyen burçlarla desteklenmişmazgal dişli surları ve en üst noktada Galata Kulesi'ni görmek mümkündür. Bölgenin dışında herhangi bir yapılaşma yoktur; dolayısıyla da bu kesim boş bırakılmıştır. Bölgenin içinde Galata'yı üçe ayıran ve ara kapıları kapandığında bu bölgeleri bağımsız birimlere dönüştüren iç surlar vardır. Kıyıda, II. Tiberius zamanında (1578-1582) Haliç'in girişini kontrol etmek için yaptırıldığı tahmin edilen "Kastelion ton Galatou" adıyla anılan hisar yer almaktadır. Bizanslılar tarafından etrafına ev yapılmasına izin verilmeyen bu hisar, Bizans İmparatorluğu'nca büyük önem verilen bir yapıdır ve İstanbul'un kuşatılmasında Haliç'e gerilen zincirin bir ucunun bu hisara bağlandığı varsayılır. Osmanlı tarihine Mahzen-i Sultanî ya da Kurşunlu Mahzen adıyla geçen bu yapının alt kısmı, 18. yüzyıldan beri cami olarak kullanılmakta ve Yeraltı Camii adıyla anılmaktadır.

Bizanslı tarihçi Nikephoros Gregoras'a göre, Cenevizliler bölgenin kıyı surları boyunca yüksek evler inşa etmişler ve Bizans İmparatorluğu'nun bunalımlı günlerinden yararlanarak koloniyi kısa süre içinde tahkim etmişlerdir. Gravürde de, kıyı boyunca uzanan, araları burçlarla tahkim edilmişevler ve aralarında bölgenin en önemli kiliselerinden San Paolo ve San Domenico Kilisesi görülmektedir.

E.Mamboury'nin Marie de Launay'in 1864 tarihli Galata surları haritasından ve diğer belgelerden yararlanarak 1951 yılında çizdiği "1303-1453 Galata Haritası " nda dış surlar, bölgeyi beşmahalleye ayıran iç surlar ve kapıların adları ile yerleri görülür. 18. yüzyılın başında İstanbul'a gelen Tournefort, iç surların ve kulelerin ayakta olduğunu, ancak surlar boyunca dizili evler nedeniyle, mahallelerin nasıl ayrıldığını fark edilemediğini söyler. Yaklaşık 2 metre kalınlığında ve 2.8 kilometre uzunluğundaki 37 hektarlık alanı sınırlayan surlar, sahilde denizle son buluyordu. Pera yönünden gelecek saldırılara karşı da Azapkapı, Galata

Kulesi ve Tophane arası surların önünde 15 metre genişliğinde bir hendek yer alıyordu. Günümüzde yalnız Galata Kulesi ile mahalle aralarında çok bir küçük kısmı kalan surların 12 kapısı ve 24 kulesi bulunuyordu. Bu 24 kuleden, aralarında yaklaşık 33 metre uzaklık bulunan 12'si deniz tarafındadır. Mamboury, surların, burçların ve kapıların yapım tarihlerini harita üzerine yazarak, bölgenin surlarla bütünleşen gelişim sürecini ayrıntılı bir biçimde ortaya koymaya çalışmıştır.

Fetihten sonra Galata, her mart ayında değişen bir voyvoda tarafından yönetilmeye başlanır. Bilindiği gibi Bankalar Caddesi'nin eski adı da Voyvoda Caddesi'dir. Galata bölgesinin tarihi gelişimi içinde her zaman belkemiği niteliği taşıyan bu aks üzerinde yer alan, Cenovalıların Karaköy tarafındaki ünlü meydanı Piazza (pazar meydanı) ve 1316 tarihli Palazzo del Communale, bölgenin iki önemli merkezidir.

Bugün Bankalar Caddesi üzerindeki, 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen Bereket Han, caddenin tarihi açıdan en özel yapılarından biridir ve Palazzo del Communale'in günümüze dek uzanan kemerli izlerini taşır.

19. yüzyılda Franchini Han olarak bilinen bu bina, zaman içinde değişime uğramıştır. Bereket Han'ın bugünkü haline gelmesi, caddenin 19. yüzyılın sonlarına doğru tramvay yolu için genişletilmesi sırasında, ön tarafının yıkılmasından kaynaklanır.

Bölgenin tarihi haritalarına ve ayrıca S.Eyice'nin de aktardığı bilgilere göre Galata'nın Cenova dönemine ait kiliselerinin arasında, yanında bir de hastanesi bulunan San Antonio Kilisesi 1606'da yıkılarak, yerine KemankeşMustafa Paşa Camii yaptırılmıştır.

Müller-Wiener'den alınmış kapsamlı haritada da görüldüğü gibi, 17. yüzyılda kulesinin ve mozaiklerinin varlığını koruduğu büyük San Francisco Kilisesi 1639 yılında tahribata uğramış, kalanı 1660'da yanmış ve yerine 1697'de Yeni Cami yapılmıştır. 1936'da yıktırılan bu caminin yerinde bugün Hırdavatçılar Çarşısı bulunmaktadır.

16. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen bir Galata gravüründe ön planda görülen Cenovalıların katedrali San Michele 1544-1550 yılları arasında ortadan kalkmış ve yerine Mimar Sinan'a Rüstem Paşa Kervansarayı (Kurşunlu Han) yaptırılmıştır.

Çok fazla tamirat gören veya yeniden yapılan San Giorgio (San Georg) Kilisesi hala durmaktadır. Bir yazıtta göre 1420'de kurulan San Benedetto (St.Benoit) manastırının sadece kulesi eskidir. 15.yüzyıla ait olan Gotik avlu kapısı 1958'de yıkılmıştır. Galata'nın en büyük kiliselerinden 1323-1337 yıllarına tarihlenen ve daha önce sözü edilen San Paolo ve San Domenico Kilisesi Fatih Sultan Mehmed tarafından camiye çevrilmiş, Endülüs Emevilerine bağlı olarak ve adı da onlarla bütünleşerek Arap Cami adıyla anılmaya başlanmıştır. Çok değişikliğe uğramasına rağmen, hala mihrap kısmında Gotik üslupta birkaç sivri kemerli pencere ile kaburgalı tonoz örtülü bölümler ve Kuzey İtalyan kiliselerini hatırlatan eski çan kulesi durmakta ve minare olarak kullanılmaktadır. Halen Dominikenlere ait olan San Pietro e Paolo Kilisesi, bugünkü görünümünü 1841 tarihinde almıştır. Galata'nın diğer Katolik kiliselerinin hepsi Osmanlı dönemine ait binalardır. Rum Ortodoks kiliseleri de bugünkü görünümünü 19. yüzyılda almışlardır. , Ermenilerin İstanbul'daki en eski kiliselerinden olan ve 1436'da yapılan St.Benoit'nın karşısındaki Surp Grigor Lusavoriç Kilisesi, 1958 yılında cadde açılırken yıkılmış ve 1963'te eskinin biraz ilerisinde yeniden yapılmıştır.

Yöredeki sinagog sayısının da oldukça fazla olduğu görülür. Bunlar arasında, Karaköy'deki Zulfaris Sinagogu önemli yer tutar; çünkü oldukça eski tarihlerde, 1671'de var olduğu bilinmektedir. Yeniden düzenleme çalışmaları sonrasında, 2001 yılından bu yana Türk Musevilerine ait 500. Yıl Vakfı Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Galata ve çevresinde, özellikle bölgenin Türkleştirme çabalarına bağlı olarak inşa edilen cami, mescit, sebil, çeşme gibi anıtsal İslami eserlerin sayısı oldukça fazladır. Mimar Sinan'ın 1577 tarihli yapıtı Azapkapı Camii, yukarıda sözü edilen Arap Cami gibi görkemli örneklerin yanı sıra, çoğu mescit niteliğinde küçük camiler de yapılmıştır. Bunlar arasında 15. yüzyıl sonlarında Fatih'in dizdarı Hacı Hasan Ali tarafından yaptırılmış ve bugün maalesef yıkılmış olan Kuledibi'ndeki Bereketzade Mescidi, Fatih dönemi denizcilerinden Şehsuvar Mehmet tarafından yaptırılan yine Kuledibi'ndeki Şehsuvar Camii, 17. yüzyıl başlarına tarihlenen Ş ahkulu Mescidi aynı bölgede birbirlerine oldukça yakın bir biçimde konumlanmış küçük camilerdir.

Galata'nın önemli çeşmeleri arasında da, E.Flandin'nin 1856 tarihli albümündeki gravürde özgün yerinde görülen ve bugün Galata Kulesi'nin hemen altında yer alan 1732 tarihli Bereketzade Çeşmesi ve R.D'Aronco'nun görkemli eseri 1904 tarihli Laleli Çeşme sayılabilir.

Bölgede hala varlığını koruyan hanlar mevcuttur. Bunlardan bir kısmı, 19. yüzyıl öncesine tarihlenir. Kurşunlu Han adıyla bilinen han,1544-1550 yılları arasında Mimar Sinan tarafından Rüstem Paşa için San Michele Kilisesi arsasına inşa edilmiştir. Galata'da ayrıca, 1480 civarına tarihlenen dokuz kubbeli, görkemli Fatih Bedesteni bulunur. Sokak aralarında da günümüze kadar gelebilmişolan (örneğin Perşembe Pazarı Sokağı'ndaki Serpuşve Saksı hanları gibi) 18. yüzyıl hanları bulunur. Bu kapsamda, Galata Kulesi Sokağı'nda Venedik Sarayı ya da Küçük TaşHan adıyla anılan örnek de dikkate değerdir.

18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyılda, Galata bölgesinde Avrupa'daki ticaret yapılarının plan ve cephe özelliklerini taşıyan çok sayıda büyük ticaret binaları yaptırılır. Bölgenin kentsel yapısını önemli ölçüde etkileyen bu örnekler arasında en çok adı geçenlerden birisi, 18. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen ve uzun yıllar Fransız tüccarlarına hizmet veren, 1863'e dek de burada kurulan Osmanlı Bankası ' nı barındıran 1771 tarihli St. Pierre Hanı'dır. Üzerinde Bourbon kraliyet arması ve Fransız Sefiri Comte de St. Priest'in armasını taşıyan ve San Pietro e Paolo Kilisesi'ne bitişik olan yapı, kaynaklara yanlış biçimde Fransızşairi André Chénier'in doğduğu ev olarak geçmesiyle de ayrı bir önem taşır. Oysa André Chénier, bu hanın yerinde bulunan Fransız tüccarlara ait ahşap lojman binasında doğmuştur ve bina, 1771'de yanarak tamamen ortadan kalkmıştır.

Voyvoda Caddesi ve Galata'nın diğer sokaklarında yapılan kağır hanlar arasında da çok ünlü örnekler vardır ve bunların çoğu Galata bankerlerinin ismini taşır. Botton Han, Kamondo Han, Baltazzi Han, daha önce sözü edilen Bereket Han, bu aks üzerinde bankacılık, sigortacılık, hukuk, madencilik, demiryolları gibi işlevleri içeren ve mimarileriyle de bölgeye yeni bir görünüm katan yapılarıdır. Caddenin iki tarafında sıralanan 40 kadar bina, imparatorluğun son dönemindeki gelişmelerin göstergesidir ve bir kısmını bugün hala görebilmek mümkündür.

Haritalar

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Galata ve Beyoğlu bölgeleri için daha detaylı haritalar yapılmaya başlanır. Bunlar arasında 1895 tarihli Huber haritası, 1905 tarihli Goad haritası, 1913-1914 tarihli sigorta haritası, 1928-1932 tarihli Pervititch haritası gibi haritalar bölgeyi oluşturan bina adları, sokak dokusu ve sokak adları gibi önemli fiziksel veriler konusunda önemli bilgilere ulaşılmasını sağlarlar. Bu ayrıntılı haritaların içerdiği bilgiler ve yakın tarihli yapılara konu olmaları, bir kısmı zaten günümüze gelebilmiş bu örnekleri değerlendirmeyi kolaylaştırmaktadır.

Galata'nın ahşap dokusunun gravürlerle resmedildiği 19. yüzyılın ikinci yarısına kadarki görünüm (A.I.Melling'in Voyage Pittoresque de Constantinople et de Bosphore adlı yayınında yer alan ve 1819'da Galata'yı gösteren gravürde, ya da III. Selim dönemine 1789-1807 yıllarına tarihlenen ait bir başka gravürde olduğu gibi), bu dönemden itibaren yavaş yavaş kağırleşmeye başlamaktadır. Bu değişim, İstanbul'un ünlü yangınları sonucu alınan kararlarla açıklanabilir. Nitekim gravürlerin ardından, 19.yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen fotoğraflarla da, kağırleşmenin artan hızını gözleyebilmek mümkün olmaktadır. Kâğır yapılaşma ve apartmanlaşma sürecinin harita ve fotoğraflardan izlenmesine en iyi örneklerden biri de, eski adıyla Yazıcı Sokak, bugünkü adıyla Serdar-ı Ekrem Caddesi'ndeki Doğan Apartmanı ' dir. 1869-1870 tarihli bir Galata Kulesi panoramasında bu yapının yerinde, bahçe içinde iki katlı ahşap bir konak bulunur. Mehmet Paşa Konağı adını taşıyan bu konak 1864'ten itibaren Prusya Elçiliği olarak, elçilik 1874-77 yılları arasında Ayaspaşa'daki yeni yapısına taşınınca da, bir süre Alman çocuk yuvası olarak kullanılır. Daha sonra yıkılarak, 1892'de ortasında avlusu olan dört bloktan oluşan, görkemli bir apartmana dönüşür. 1910 tarihli bir kartpostalda Helbig Apartmanları adını taşıdığı görülen yapı, bölgeye ait sigorta haritalarında hep mal sahiplerinin adına bağlı olarak Nahit Bey Apartmanları, Cité Yazıcı, Botton Han (1919-42 arası) gibi adlarla anılır ve 1942'den itibaren de, Doğan Apartmanı adını alır. Benzer bir büyük konut grubu örneği de, Galata Mevlevihanesi'nin çok yakınlarındaki Şahkulu Sokak ile Galip Dede Caddesi arasındaki Barnathan Apartmanları'dır (bugünkü adıyla Halil-Hamit Apartmanları).

Beyoğlu

14. yüzyılda küçük bir Ceneviz yerleşmesi olan ve kentsel düzeni ve yapılarıyla Akdeniz kentlerinin tipik özelliklerini taşıyan Galata'nın fetihten sonra da bu niteliğini sürdürmesine karşın, aynı tarihlerde Galata Kulesi ve surlarının ardındaki Pera, bağ ve meyva bahçeleriyle kaplı bir alan görünümündedir ve adı da Pera Bağları olarak geçer. Pera bağları, Matrakçı Nasuh'un 1533 tarihli *Menazil-i Sefer-i Irakayn* adlı eserindeki minyatürde de yapılaşmamış bir bölge olarak görülür. Bu durum 18. yüzyıl başına dek sürer ve 18.-19. yüzyıllarda, Galata'nın ardındaki açık alanlara doğru yayılma eğilimi giderek artar. Artık Pera'daki bağlar da yerlerini yeni yapılara bırakmaktadır. Pera bir ana aks ve ona açılan sokaklarla gelişmektedir. Söz konusu ana aksın iki yanını sınırlayan çoğu üç-dört katlı, masif görünümlü taş evlerin yanı sıra, Pera'daki yerlerini almaya başlayan elçilik binaları, bölgeye Batılı bir kent görünümü katmaktadır.

Haritalarda bölgenin iki temel binası, 15. yüzyılın ikinci yarısından bu yana varlıklarını korumaktadır. Bunlardan birincisi, 1481'de II. Bayezid tarafından yaptırılan Galata Sarayı Mektebi, diğeri ise 1491'de kurulan Galata Mevlevihanesi'dir. Başlangıçları, 10 yıl arayla yaklaşık olarak aynı tarihlere rastlayan bu iki önemli kültür kurumu, bölgede sayıları zaten az olan İslam yapıları arasında, özgün işlevleriyle ayrı bir yere sahiptirler.

Bu iki odak noktasının arası zaman içinde dolmaya başlamış ve bu oluşum, 1850'lerden sonra Taksim bölgesine doğru gelişim göstermiştir. Söz konusu gelişimi yine bölge için hazırlanan haritalardan gözlemek mümkündür. Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün harita arşivinden alınmış bir haritada, o tarihlerdeki Pera Caddesi ve çevresindeki elçilik binalarından oluşan yapılaşma açıkça görülebilmektedir.

Bölgeyi oluşturan yapılar, dönemin Avrupa başkentlerine öykünen cephe düzenleri, plan özellikleri, bezemeleri ve işlevleriyle İstanbul'un Batıya açılan yüzünü sergiler. Elçiliklerin oluşturduğu odakların çevresindeki yabancılar, Rum, Ermeni, Musevilerden oluşan gayrimüslim Osmanlılar ve Levantenlerin konutları ile, işve eğlence yerleri, tiyatro, kafeşantan, restoran, pastane, otel ve benzeri Batılı işlevler Grande Rue de Péra adıyla anılan bu aksı çevreler. Çeşitli din gruplarına hizmet eden kiliseler ve özellikle Paskalya ve Noel gibi dini bayramlardaki hareketlilik ortamı özelleştirir.

"Beyoğlu ve Galata Altıncı Daire-i Belediye" örgütünün 1857 yılında kurulmasıyla bölgeye getirilen beledi düzenlemeler çok önemlidir. 14 belediye dairesine ayrılan İstanbul'un, "Altıncı Dairesi"nin, diğer belediyelere örnek olması hedeflenmiştir. Sokakların aydınlatılması, adlandırılması, evlerin numaralandırılması, sokakların güvenlik sorunlarının çözülmesi, ulaşım ve çok büyük bir sorun olan su sıkıntısının giderilmesi gibi konular, belediyenin temel çalışma alanlarıdır. Altıncı Daire'nin en önemli uygulamalardan biri ise, Galata Surları'nın 1864 yılındaki yıkımıdır. Bölgenin yeniden düzenlenmesi sırasında girilen bu çalışma ile surların ve kapatılan hendeklerin yerleri, yola ve yeni yapılaşmalara açılan arsalarla dönüştürüldü. 1870 tarihli bir fotoğrafta, yer yer yıkılmış surları ve hendekleri görmek mümkündür.

19. yüzyılın ikinci yarısında, önce atlı tramvayın (1871), 1914'te de elektrikli tramvayın getirilmesi, 1874 sonunda Galata ile Pera arasının kısa ve kolayca aşılmasını sağlayan Tünel'in açılması, bölgede ulaşım alanına getirilen en büyük yeniliklerdir. Öte yandan 1850-1900 yılları arasında bölge hem kentsel, hem de yapısal olarak önemli değişimler geçirir. Bu fiziksel değişim, herşeyden önce söz konusu tarihler arasında burada sık sık çıkan yangınlarla boşalan alanlardan ve bu alanlara yeni düzen ve imar kurallarına uygun yapılaşmanın getirilmesinden kaynaklanır.

Bölgeyi anlatan A.Ubicini, 1850'li yılların başındaki Pera'dan söz ederken, yangınlara da değinmekte ve "Burada yangınlar bir anda herşeyi silip süpürüyor. Pera sakinleri Boğaz'a bir haftalığına gidip geri döndüklerinde evlerini bulamayabilirler" diye yazmakta, dini yapılar; elçilik sarayları; varlıklı kişilerin evleri dışında hemen herşeyin ahşap olduğunu belirtmektedir.

Söz konusu yangınlar özellikle akşam saatlerinde, ya da geceleri çıkmakta ve söndürme çalışmaları başlayana kadar büyük kayıplara neden olmaktadır. Söndürmenin gecikmesinde, tulumbacıların yangın yerine ulaşmasındaki yavaşlık ve bölgedeki susuzluğun etkisi büyük rol oynamaktadır. Bu yangınlar arasında en önemlisi olan 1870 Pera yangını, pek çok ahşap ve kâgir yapıyı ortadan kaldırmıştır.

1858-60 tarihli G.D'Ostoya'nın "Plan Général de Galata, Péra, Pancalti" adlı haritası, Pera bölgesinin 1870 yangını öncesindeki durumunu göstermesi açısından özel bir önem taşır. Galata'dan Taksim'e, hatta bir miktar da Elmadağ'a (Pancalti) doğru uzanan bölgenin, diğer bir deyişle Galata ve Beyoğlu bölgelerinin tümünü içeren bir bütünlükte ve 1/2000 gibi ayrıntı verebilen bir ölçekte yapılmış böyle bir harita, sözkonusu alanın o tarihlerdeki görünümünü doğru bir biçimde inceleyebilmek için tüm verileri içermektedir.

Bu özel haritanın sunduğu önemli ve temel verilere bakmak gerekirse:

Öncelikle Galata bölgesi için, 1858-60 yıllarında önemli ölçüde kâgirleşme olduğu çok açık bir biçimde görülmektedir. Haritada taşve ahşap yapı ayrımının net olarak verilmesi nedeniyle, kâgirleşmenin nerelerde yoğunlaştığı ve ahşap yapıların hala nerelerde varlığını koruduğu izlenebilmektedir. Bu bağlamda örneğin, Galata'nın iki ucunu tutan Kasımpaşa ve Tophane bölgeleri ahşap ağırlıklı olmayı sürdürmektedir. Haritada Galata'da görülen diğer önemli nokta ise, 1860'larda sur duvarları ve burçların hala belirli bir süreklilik gösterir durumda olmasıdır. Galata Kulesi'yle bütünleşen surlar ve onların ardında, "Rue Hendek" adıyla doldurularak yola çevrilen sokağın uzandığı gözlenmektedir.

Bölgenin önemli anıtsal yapıları haritada adlarıyla verilmiştir: Bedesten, Zincirli Han, Kurşunlu Han, Havyar Han, Halil Paşa Hanı, Arap Camii, Yeraltı Camii, o tarihte hala yerinde olan Yeni Camii, St. Pierre Kilisesi, St. Benoit, Ermeni Kilisesi adıyla belirtilen özgün yerindeki Surp Grigor Lusavoriç Kilisesi, Voyvoda Caddesi üzerinde yer alan borsa, biri ahşap olmak üzere iki hamam, İngiliz konsolosluk bürosu, Fransız telgrafhanesi, kıyıdaki gümrük binaları açık bir biçimde görülmektedir.

Galata Kulesi'nin hemen dışında, çok küçük bir bölümü kalmış olan mezarlık alanı bulunmaktadır. Kasımpaşa yönünde yoğunlaşan ahşap doku, Hendek Sokak'a doğru büyük bahçeler içindeki ahşap yapılara dönüşür; dolayısıyla Galata'nın yeşilli hemen hiç olmayan sıkışık dokusu bu kısımda farklı bir karakter sergiler. Bölgede ancak bir iki ana caddenin isimleri okunabilmektedir. Bunlar arasında, daha önce sözü edilen Voyvoda Caddesi ve Hendek Sokağının yanında, kıyıya paralel olarak uzanan Kalafat Sokak, Yüksek Kaldırım gibi, günümüze dek aynı adı taşıyan yollar bulunmaktadır. Galata'yı Pera'ya bağlayan tünel henüz yoktur. Galata surlarının ve Hendek Sokak'ın yakın çevresindeki ahşap yapıları arasında "yapılaşmamış alanlar" adıyla belirtilen boşkesimler mevcuttur.

Bütünüyle şekillenmiş olan Grande Rue de Péra (Pera Caddesi), Mevlevihane'nin önünden geçer ve Taksim'e doğru uzanır. Büyük yeşil alan içindeki Mevlevihane kompleksinin yapılarının ahşap olduğu görülür. Bu belirgin yeşil alan gibi, haritada çok büyük bir diğer yeşil bölge de, haritanın kuzeyinde bulunan ve Pera'nın yoğun yapılaşmasından, Kabristan Sokak ve uzantısı Mezarlık Sokak'la ayrılan "Petit Champs" (Küçük Mezarlık) ve onun üstündeki Müslüman mezarlığıdır. Diğer yeşil görünümü parseller ise, çoğunlukla saray adıyla bütünleştirilen elçilik binaları; Mevlevihane'den Taksim'e doğru sırasıyla İsveç Sarayı, Rus Sarayı, Avusturya Sarayı, Fransız Sarayı, Hollanda Sarayı 'dır. Ayrıca, Grande Rue de Péra'nın Galatasaray'a kadar olan kesimi üzerinde St. Antoine Kilisesi ve Galatasaray Lisesi'nin köşesinde, kaynaklarda adına çokça rastlanan Galatasaray Karakolu bulunur. Bu yapı, bölgenin güvenlik sorunları açısından çok önemlidir ve o dönemin gazetelerinde de, karakolun adına sık sık rastlanır. Dönemin gazete ve yayınlarına konu olmasının diğer bir nedeni, yapının sıkışık konumudur; Pera Caddesi ile Yeni Çarşı Caddesi'nin tam kesişme noktasında bulunan karakolun yıkımına Pera Caddesi'nin genişletilme çalışmaları sırasında başlanır ve Ocak 1861'de de bu yıkım tamamlanır.

Pera Caddesi üzerinde yer alan 1832 tarihli St. Antoine Kilisesi, haritada bugünkü yerinden önceki konumundadır. Beyoğlu ile ilgili önemli bilgiler veren Said Duhanî, St. Antoine Kilisesi'nin Pera Caddesi üzerine taşınan konumu nedeniyle caddede sorun yarattığını, tramvay yolunun da bu yüzden ancak tek ray olarak döşenebildiğini yazar.

Haritada, Pera Caddesi'nin yaklaşık olarak yarısında bugün olduğu gibi, iki önemli yapıyla karşılaşmaktadır: Galatasaray Lisesi ve yukarıda sözü edilen mezarlık bölgesinin sonunda yer alan İngiliz Sarayı ya da İngiliz Elçiliği. Haritadan o tarihlerde, Grande Rue de Péra ve çevresinin Mevlevihane-Galatasaray arasındaki kesiminde büyük ölçüde kâgir yapılaşmanın olduğu ve ahşap yapıların oldukça az sayıda olduğu gözlenmektedir.

Haritanın 1870 Pera yangını öncesi yapılmış olması, bu yangında tamamen ortadan kalkan bugünkü Cité de Péra'nın (Çiçek Pasajı) yerindeki ünlü Naum Tiyatrosu'nun da görülmesini sağlar. 1840 tarihli Naum Tiyatrosu 30 yıl boyunca yörenin en önemli kültür merkezlerinden biri olmuştur. Zaman zaman padişah ve devletin ileri gelenlerinin katıldığı gösterilere de sahne olan tiyatroyla ilgili olarak gazetelerde etkileyici haberler yer alır. Bu tiyatrodan Taksim'e doğru ahşap ağırlıklı bir doku başlar. Yukarıdaki kısımlarda, Tatavla, Dolapdere civarında ise çok daha gevşek bir doku izlenir. Buralarda, onca yangın tehlikesine rağmen bahçeli ahşap evlerin varlığı devam eder.

Yangın, 5 Haziran 1870 günü Taksim'de Talimhane yakınlarındaki Feridiye Sokak'ta başlar; havanın çok rüzgârlı olması nedeniyle birkaç koldan yayılarak, bu bölgede yer alan bütün ahşap yapıları ve hatta kâgir olanları da haritadan siler. Dönemin gazetelerinde buradaki görkemli taş yapıların bile bu felaketten kurtulamadıklarını, yeni yapılan büyük binaların; Naum Tiyatrosu'nun, Café de Luxembourg'un, Bon Marché Mağazaları'nın, kısaca yangının önüne çıkan her şeyin kül olduğu belirtilir. Örneğin 8 Haziran 1870 tarihli La Turquie gazetesi ilk sayfasını siyah çerçeve içinde verir ve dört bin yapının ortadan kalktığını, çok sayıda ölü ve yaralı olduğunu belirtir. D'Ostoya haritasında, bu kesimde büyük bir alanı içerdiği görülen ahşap yapı adalarının hemen hepsi yok olmuştur.

1870 yangını sonrası yapı kalıntılarının temizlenmesiyle oluşan boşarsalar, öncelikle varlıklı Pera sakinlerince satın alınır ve buralara yapılan yeni kâgir binalarla cadde görünüm değiştirir. Bu tarihi binalardan büyük bölümünü bugün de görmek mümkündür. Ancak yine de dönemin bölgede çıkan gazetelerinde, Küçükparmak ve Büyükparmak sokaklarının 1889'a gelindiğinde bile hala ahşap evlerden oluştuğu yazılmakta ve bu işe artık bir son verilmesi gerektiği sık sık vurgulanmaktadır.

Taksim yöresinde haritada yeşil alan olarak görülen yer mezarlıktır. "Sıraselviler Sokak" adını, o dönemde de taşımakta ve Pera Caddesi'yle kesişme noktasında bir Rum mezarlığı bulunmaktadır. Bugünkü Fransız Konsoloslukunun o tarihlerde Fransız Hastanesi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Taksim'de Topçu Kışlası; karşısında talim yeri olarak kullanılan (bugünkü Talimhane) büyük boş alanlar, kışlanın bitişğinde haritada "Grand Champs des Morts"/" Katolik, Protestan ve Ermeni Mezarlığı" adıyla belirtilen mezarlık yer alır. Bugünkü Surp Agop Kilisesi'nin yerindeki yapı için "Ermeni-Katolik Hastanesi" diye not dü şü lmüştür. 1856 tarihli Notre Dame de Sion Lisesi'nin bahçesindeki St. Esprit Kilisesi belirtilmiştir, ancak liseye dair bir bilgi yoktur. Onun ötesinde ise büyük boş alanlar ve seyrek yapılaşma ile sonlanan, Harbiye'nin uzantısı Pangaltı Sokak görülmektedir. Haritanın bitiminde, Kurtuluşbölgesindeki Katolik ve Protestan mezarlıkları yer almaktadır. Harita ayrıntılı bir lejant içermektedir. Bu lejantta sokak adları ve numaraları da bulunur.

Böylece, sokak adlarını haritadan okumak mümkün olmasa bile, numaralardan takip ederek buldukları yerler saptanabilmektedir.